

Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság
1.Bf.129/2012/13.

A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság **Budapesten, 2012. év október hó 16. napján** megtartott nyilvános ülésen meghozta a következő

í t é l e t e t:

A különös kegyetlenséggel, több emberen elkövetett emberölés büntette és más bűncselekmények miatt I. r. vádlott és társa ellen indult büntetőügyben a Pest Megyei Bíróság 24.B.138/2010/88. számú ítéletét I. r. és II. r. vádlottal szemben megváltoztatja.

I. r. vádlott terhére megállapított rablás büntette jogszabályi hivatkozásából az (1) bekezdést mellőzi.

II. r. vádlottal szemben a Nagykörsi Városi Bíróság 1.Bk.33/2009/3. számú végzésében foglalt bűncselekmények tekintetében a bűnösség kimondását mellőzi. A II. r. vádlott vonatkozásában a próbára bocsátással érintett 9 rb. rongálás vétségét társtesttesként, részben folytatólagosan elkövetettként nevezi meg, a közegészség elleni bűncselekmény megnevezésének érintetlenül hagyásával és a büntetést e cselekmények miatt kiszabottnak is tekinti.

II. r. vádlott előzetes fogva tartása beszámításának végső időpontját 2011. év december hó 19. napjára pontosítja.

A Pest Megyei Bíróságon Bny.5/2011. szám alatt kezelt bűnjelek közül a I/12-19. tétel alatt szereplő kések, és a III/1-2. tétele alatt szereplő játékautó és elemek elkobzását mellőzi és a lefoglalás egyidejű megszüntetése mellett I/12-19. alatt szereplő tárgyakat II. r. vádlottnak, III/1-2. alatti tárgyakat a 3. sértettnek kiadni rendeli.

A II. számú bűnjeljegyzék 1. tétele alatt szereplő lábbeli nyom, 2. tétel alatt szereplő CD lemez és a 10. tétele alatt szereplő 6 darab vérgyanús szennyeződés lefoglalását megszünteti és megsemmisítését rendeli el.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét I. r. és II. r. vádlottakkal szemben helybenhagyja.

II. r. vádlott által az elsőfokú bíróság ítéletének kihirdetésétől 2012. év október hó 16. napjáig előzetes letartóztatásban töltött időt a kiszabott szabadságvesztésbe beszámítja.

A másodfokú eljárás során felmerült 19.050,- (tizenkilencezer-ötven) forint büntügyi költséget II. r. vádlott köteles az államnak megfizetni.

Az ítélet ellen további fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A Pest Megyei Bíróság 24.B.138/2010/88. számú, 2011. december 19. napján kihirdetett ítéletével I. r. vádlottat a Btk. 166. § (1), (2) bekezdés d/ és f/ pontja szerinti társtettesként elkövetett emberölés büntette és a Btk. 321. § (1) és (2) bekezdése szerinti rablás büntette miatt - halmazati büntetésül - életfogytig tartó fegyházra és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte. Megállapította, hogy a vádlott legkorábban 25 év múlva bocsátható feltételes szabadságra.

II. r. vádlottat a Btk. 166. § (1), (2) bekezdés d/ és f/ pontja szerinti társtettesként elkövetett emberölés büntette és a Nagykovácsi Városi Bíróság 1.Bk.33/2009/3. számú végzésében alkalmazott próbára bocsátás hatályon kívül helyezése mellett 9 rb., a Btk. 324. § (1), (2) bekezdés a/ pontja szerint rongálás vétsége és a Btk. 282. § (1), (5) bekezdés a/ pontja szerinti kábítószerrel visszaélés vétsége miatt - halmazati büntetésül - 16 év 11 hónap fegyházbüntetésre és 10 évi közügyektől eltiltásra ítélte.

Mindkét vádlott esetében rendelkezett az előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról a kiszabott büntetésbe, a bűnjelekről és a büntügyi költség viseléséről.

Az elsőfokú ítéletet az ügyész tudomásul vette. Az I. r. vádlott és védője 3 nap gondolkodási időt fenntartva, azon belül elsődlegesen felmentés, másodlagosan a kiszabott büntetés enyhítése végett fellebbezett. A II. r. vádlott és védője a büntetés enyhítése érdekében, továbbmenően „módosításért” élt perorvoslással.

Az ítélőtábla nyilvános ülésén az I. r. vádlott védője - fellebbezését fenntartva - elsődlegesen a védencének felrótt bűncselekmény eltérő, halált okozó testi sértésként való minősítését, másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését indítványozta. Perbeszédében kifejtette, hogy a vádlottak a II. r. vádlott apja pénzének visszaszerzése érdekében, a sértettek testi fenyegetéssel fenyegettek a tett színhelyére. Nem akartak halálos eredményt okozni, a tudatukban ez fel sem merült. Az elkövetéshez eszközül használt sodrófa eltűnt, és a kés sem került elő, de irányzott szúrást sem adtak le, legfeljebb hadonászva, kaszázó mozdulatokkal gondatlanul okoztak sérülést. A vádlottak távozásakor a sértettek

éltek és csak szerencsétlen véletlen volt a haláluk. Másodlagos indítványát téves ténybeli következtetésre és az indokolási kötelezettség megsértésére alapította, álláspontja szerint az ítélet nem ad kellően számot a jogi minősítés indokairól, amelyet az ügyészi indítvány tartalma nem pótolhat.

A II. r. vádlott védője is az élet elleni bűncselekmény jogi minősítését támadta, és védence terhére halált okozó testi sértés megállapítását indítványozta. Kifejtette, hogy a bűncselekmény eredményében a védencét csak gondatlanság terhelte. Ha ölési szándékkal keresték volna fel a sértetteket nem érdeklődnek a fellelhetőségük iránt, utóbb nem mesélik el, hogy jól helybenhagyták mindkét sértettet, és eltüntetik a bűncselekmény nyomait. Arra is utalt perbeszédében, hogy az iratokból kitűnő adatok alapot adnak arra a következtetésre is, hogy a sértettek a bűncselekmény előtt egymásnak is okoztak testi sértést. Másodlagosan a kiszabott büntetés enyhítését indítványozta, amelyet a vádlott megbánására, munkavégzési szándékára, eltartási kötelezettségére alapított.

A Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség BF.69/2011/5. számú átiratában - és képviselője az ítélet tábla nyilvános ülésén is - az elsőfokú ítélet bűnjelekkel kapcsolatos rendelkezésének a megváltoztatására, a tényállás I. r. vádlottat érintő és az előéletére, illetőleg az ellene folyamatos büntetőeljárások felsorolásával történő kiegészítésére tett indítványt. Észrevételezte, hogy a határozatlan ideig tartó szabadságvesztésből a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi idejével kapcsolatos rendelkezés törvénysértő, ezért e körben az elsőfokú bíróság különleges eljárásra utalását is indítványozta.

Egyebekben az elsőfokú ítélet tényállását megalapozottnak, a bizonyítékok értékelését törvényesnek, a bűnösségre vont következtetést okszerűnek, a jogi minősítést jogszabályszerűnek értékelte. Képviselője a perbeszédében - a védők halált okozó testi sértés megállapítását célzó érveire reagálva - kiemelte, hogy az erősen ittas vádlottak esetében a tudattartalmukra vonatkozó következtetést főleg az elkövetés tárgyi oldalából kell levonni. A II. r. vádlott vallomásából brutális bántalmazás folyamata tárult fel, amelynek során a vádlottak váltakozva, kitartóan, puszta kézzel, sodrófával, ököllel ütve, rúgva és taposva agyba-főbe verték a sértetteket, amely egyik esetben a pajzsporctörés, másik sértettnél a sokkhatás miatt vezetett halálos eredményhez. A vádlottak által kifejtett támadás intenzív jellege és hosszabb ideje miatt fel sem merülhetett, hogy bízhattak volna a halálos eredmény elmaradásában, mert erre alapos okuk nem volt. A testi sértésre irányulóan megkezdett verési folyamat alatt szándékuk átalakult, és a kifejtett magatartásukból következően beletörődtek a sértettek életének kioltásába, tehát eshetőlegesen szándékkal cselekedtek.

Az I. r. vádlott az utolsó szó jogán - a fellebbezésének írásbeli indokolásával részben egyezően - a bizonyítékok értékelését és mérlegelését, a szakkérdések értelmezését, és a terhére rótt bűncselekmény jogi minősítését vitatta. Védekezését megismételve kifejtette, hogy a sértettek halálát nem ő okozta. Az elsőfokú ítélet

hatályon kívül helyezését indítványozta, és felsorolta az új eljárásban általa lényegesnek tartott bizonyítási cselekményeket.

A II. r. vádlott az utolsó szó jogán megbánásának adva hangot, a kiszabott büntetés enyhítését kérte.

A fellebbezések nem alaposak.

A Fővárosi Ítéltábla a kizárólagos védelmi perorvoslatok alapján eljárva az elsőfokú bíróság ítéletét és a megelőző eljárást a Be. 348. § (1) bekezdése szerint teljes körben felülbírált.

Ennek során megállapította, hogy az elsőfokú bíróság az eljárási szabályok maradéktalan megtartása mellett lefolytatott bizonyítási eljárásban az ügy ténybeli és jogi megítéléséhez szükséges bizonyítékokat beszerezte, felsorolta és értékelési körébe vonta. A feltárt bizonyítékokat egyenként és egymással összevetve összehasonlításában is elemzően megvizsgálta és kellően megindokolta, hogy miért rekesztette ki a bizonyítékok sorából 2. és 3. tanúk vallomását, továbbá melyik bizonyítékot mely okok miatt fogadott el, annak milyen bizonyító erőt tulajdonított. A bizonyítékok leírása irathű, értékelésük és a levont következtetések az ésszerű gondolkodás szabályaira alapítottak. Az elsőfokú bíróság kellően foglalkozott a vádlottak védekezésével és azt meggyőző indokokkal vetette el.

A vádlottak a sértettek által eltulajdonított pénz visszaszerzése céljából keresték meg a sértetteket. Erre számos bizonyíték is rendelkezésre állt, és a tanúk vallomása alapján az is aggálytalan volt, hogy a vádlottak előbb a kocsmában tudakozódtak 1. és 2. sértettek lakóhelye felől, majd 2. sértett munkaadóját, 9. tanút keresték fel. Végül 7. tanú mutatta meg a sértettek által lakott házat, de nem maradt a helyszínen, mert a vádlottak nem titkolták, hogy a sértetteket meg akarják verni.

Az elkövetés ideje beazonosítható volt, mivel okirat bizonyította, hogy a II. r. vádlott édesapja 2009. december 3-án vette át a sértettek által eltulajdonított segélyt, a vádlottak a következő napon - december 4-én - érdeklődtek a sértettek tartózkodási helye felől.

Az elkövetés napjának azonosítását segítette a tanúk pénteki naphoz kötött emlékezete, de segített a felidőzésben a december 3-i Ferenc nap, egy december 5-ei szombati szalagavató bál, illetőleg 9. tanú disznóölése. A sértettek szomszédja 4. tanú határozottan nyilatkozott arról, hogy pénteken füstölt utoljára 1. sértett házának kéménye, és ezt követően egy hétig állt érintetlenül a naponta közlekedési eszközül használt kerékpárja. 1. szakértő a tárgyaláson nem zárta ki a halál beálltának a helyszíni szemlén részt vett rendőrorvos által megjelölt időpontnál korábbi idejét. Ezt - többek között - a decemberi külső hőmérséklettel és az egy hétig fűtetlen helyiség bomlási folyamatnak kedvező adottságaival indokolta.

A vádlottak a december 4-i estén az ajtót betörve szó nélkül támadták meg a világítás nélküli ház szobájában a két sértettet, és csak a bántalmazás folyamatában kérdésre említették ennek okát az ellopott pénzt. A vádlottak az eljárásban a bántalmazási szándékukat nem tagadták, vallomásuk szerint az eszközül használt sodrófáért az induláskor visszamentek, és azt magukkal vitték. A házba lépve azonnal mindketten támadtak, a sértetteket a földre rántották, majd puszta kézzel, ökölcsapásokkal, lábrúgásokkal és taposással, már a kezdetektől felváltva sodrófával, majd egy hegygyel és éllel bíró tárggyal bántalmazták, az ütésekkel és a rúgásokkal a testre céloztak. A II. r. vádlott a bántalmazást egy időre abbahagyva a konyhába ment, és ott értékek után kutatott, majd visszatérve a szobába csatlakozva I. r. vádlotthoz, együttes erővel folyatták a brutális verést. Ennek eredményeként 2. sértett pajzsporctörést szenvedett és percekben belül meghalt, míg 1. sértett a számos sérülésből következő összeadódó fájdalom miatti sokk hatására 1 órán belül vesztette életét. 2. sértett már nem mozdult, nem védekezett, csak hörgött, amikor mind a két vádlott a még őket szidalmazó 1. sértettet rúgták és taposták mindaddig, amíg a II. r. vádlott rosszul lett. Utóbbi esemény vetett véget az elsőprő erejű támadásnak, és ösztönözte távozásra a vádlottakat.

1. szakértő szakvéleménye alapján megállapítható volt, hogy a sértettek a kirívóan és szokatlanul nagyszámú sérüléseket azonos időben, egy folyamatos támadás során szenvedték el, és e bántalmazás eredményeként haltak meg. A vádlottak kis, közepes és nagy erővel, testszerte, puszta kézzel és eszközzel ütötték, verték, taposták és rúgták a földön fekvő sértetteket.

Az elsőfokú bíróság kellő magyarázatát adta annak, hogy miért nem fogadható el a vádlottak védekezése, miszerint az élve ott hagyott sértettek életét más oltotta ki. A szakértő egyetlen halálba torkolló eseménysorról mondott véleményt, és a testeken feltárt sérülések teljes összhangot mutattak a vádlottak által vallott támadási formával, móddal, eszközzel, a kifejtett erővel, a sértettek viselkedésével. A halál idejének (pár perc illetőleg 1 óra) bekövetkezte miatt kizárt, hogy a halálhoz vezető és a vádlottak által megindított okfolyamat során más személy is a sértettekre támadt volna. A korábbi bántalmazást a szakértő kizárta, és a vádlottaknak sem lett volna már tennivalójuk, ha a sértetteket ilyen állapotban találják. A vádlottak hivatkozásának valóság alapját a ház elé kidobált holmiból következő kutatásra az is kizárja, hogy a helyszíni szemle jegyzőkönyvből kitűnően a házban volt 4.000 forint készpénz (az ajtó belső felére akasztott kabát zsebében), amit senki nem talált meg.

A helyszínen rögzített kéznyom értékelhetetlen volt az elmosódottsága miatt, de ebből a körülményből - a II. r. vádlott hivatkozásával ellentétben - nem vonható le érdemi következtetés. A bizonyíték annyit jelent, hogy az elkövető lehetett a vádlottak bármelyike, mindkettő, de lehetett más, mások is.

Hasonlóan nem bizonyít semmit a nemleges lábnyom azonosítás, mivel csak töredéket rögzítettek. Továbbmenően a vádlottaknak egy hét állt rendelkezésre

ahhoz, hogy az elkövetéskor viselt ruházatot eltüntessék, amint az elkövetéskor használt sodrófa is eltűnt, és az éles vágóeszköz sem nyert azonosítást.

Az I. r. vádlott terhére rótt rablási cselekménnyel kapcsolatban a tanúk vallomása és a lefoglalás alapján megalapozott tényállást állapított meg az elsőfokú bíróság. A lopásra vonatkozó vádlotti beismeréssel szemben aggálytalanul megállapítható volt, hogy I. r. vádlott a lopott tárgyak megtartása végett alkalmazott erőszakot, és okozott testi sérülést 4. sértett, őt üldöző áruházi dolgozónak.

Az elsőfokú bíróság tényállása az élet elleni bűncselekménnyel kapcsolatos részében hiányos, ezért az ítélet tábla az iratok tartalma és a Be. 351. § (2) bekezdés b/ pontja és a Be. 352. § (1) bekezdés a/ pontja alapján az alábbiak szerint **kiegészíti:**

I./

Az elsőfokú ítélet 4. oldalán a 4. bekezdésétől az előzményi ítéletek felsorolását 1.-től 9. számig sorszámozza I. r. vádlottat illetően.

Az 1./ pont alatti helyesen 2008. november 7. napján emelkedett jogerőre.

A 2./ pont alatti büntetést a vádlott a 2007. július 7-én elkövetett bűncselekmény miatt kapta. E büntetés végrehajtását a 4./ pont alatt körülírt büntetéssel rendelte el a bíróság.

A 3./ pont alatti elítélés elkövetési ideje: 2009. szeptember 23.

A 4./ pont alatti elsőfokú ítélet kelte: 2010. március 2. Másodfokon a Bács-Kiskun Megyei Bíróság járt el 2.Bf.148/20100/7. szám alatt. A bűncselekmény elkövetési ideje: 2010. február 3.

Az 5./ pont alatti elítélés esetén a Ceglédi Városi Bíróság 2009. június 26-án hozott első fokon ítéletet. Másodfokon a Pest Megyei Bíróság 1.Bf. 592/2009/12. szám alatt járt el. A bűncselekmény elkövetési ideje: 2008. július 17.

A 6./ pont alatt körülírt elsőfokú ítélet 2010. április 28-án kelt. Másodfokon a Fővárosi Bíróság 27.Bf.XVIII.9473/2010/7. szám alatt járt el. A bűncselekmény elkövetési ideje: 2008. június 28.

A 7./ pont alatti elsőfokú ítélet kelte: 2010. november 19. Másodfokon a Bács-Kiskun Megyei Bíróság 3.Bf.36/2011/9. szám alatt járt el, a bűncselekmény elkövetési ideje: 2008. augusztus 3.

A 8./ pont alatti elítélés elsőfokú ítélete 2010. október 21. napján kelt. Másodfokon a Pest Megyei Bíróság 3.Bf.54/2011/10. szám alatt járt el, és a 2009. január 23-án elkövetett bűncselekmény miatt helyesen 7 hónapi büntetést szabott ki.

A 9./ pont alatt körülírt elsőfokú ítélet kelte:2011. május 23. Másodfokon a Pest Megyei Bíróság járt el 1.Bkf.618/2011/3. szám alatt.

Az elsőfokú ítélet 5. oldalán az II. r. vádlottal szemben másodikként felsorolt próbára bocsátás jogerőre emelkedése helyesen: 2010. március 8. Az elsőfokú ítélet kelte: 2009. november 12. A bűncselekmény elkövetési ideje: 2009. május 2. napja.

Az elsőfokú bíróság hiányosan és pontatlanul sorolta fel az ítélték adatait, az elkövetési időnek pedig egyáltalán nem tulajdonított jelentőséget. A másodfokú bíróság osztotta az ügyészség álláspontját, miszerint I. r. vádlott életvitelét jellemzik az elkövetés időpontjai, ezért az erkölcsi bizonyítvány adata alapján ezzel kiegészítette az ítéletet.

II./

I. r. vádlottal szemben az alábbi ügyek miatt emelt a Ceglédi Városi Ügyészség vádat:

- 2010. május 3-án B.1244/2009/6. szám alatt a 2009. június 6-án elkövetett csoportos garázdaság büntette miatt.
- 2010. április 21-én B.2636/2009/8. szám alatt a 2009. november 12-én elkövetett súlyos testi sértés büntette miatt.
- 2011. január 7-én B.2637/2009/7. szám alatt a 2009. november 12-én elkövetett rablás büntette miatt.
- 2010. április 23-án B.1406/2009/10. szám alatt a 2009. június 25-én a II. r. vádlottal társtetteségben elkövetett súlyos testi sértés és más bűncselekmény miatt.

A kiegészítés az iratok között elfekvő vádiratok tartalma, illetve részben az erkölcsi bizonyítvány adata. E tekintetben is osztotta a másodfokú bíróság az ügyészség álláspontját arról, hogy a fenti adatok jelentősek a vádlott személyi társadalomra veszélyességének értékelésében.

III./

1. sértett a bántalmazással összefüggésben az alábbi sérüléseket szenvedte el:

1. A nyakszirttájon, megközelítően a középvonalban, a tarkódudor magasságában a test hossz tengelyére merőleges, 3 cm-es, középtájon enyhén meghajlott, finoman egyenetlen, roncsolt szélű, hegyesszögű sebzugokkal rendelkező szövetfolytonossági megszakítást.
2. A hajas fejbőrön, jobb oldalon a fali és nyakszirttájék határán, szabálytalan, merőleges hossz tengelyű 4,5 cm-es egyenetlen, roncsolt szélű, hámphorzsolásos, bevérzett szegélyű szövet-folytonossági megszakítást.

Ennek hátsó vége előtt 1 cm-rel lefelé, a jobb oldali csecsnyúlvány felé halad egy 2,5 cm-es az előzővel megegyező jellegű szövetfolytonosság megszakítást, valamint ennek vonalában a felső sebszélből felfelé halad 1 cm-es szövetfolytonosság megszakítást.

3. A hajas fejbőr baloldalán, a tarkótájon, a lambda varrat találkozási pontjában induló és enyhén ívelten balra, lefelé a csecsnyúlvány felé haladó 3,5 cm hosszú finoman, egyenetlen, roncsolt szélű, kihegyezett sebzugokkal rendelkező, hámphorzsolásos szegélyű szövetfolytonossági megszakítást, amelynek alsó sebszéle letetőzött a felső alávéjt. A felső sebszél középtáján felfelé indul 1 cm-es felszínes szövetfolytonossági megszakítást a bal fali dudor irányába.
4. A hajas fejbőrön a baloldali fali dudor mögött, a középvonaltól 4 cm-re kezdődő, a test hossz tengelyére merőlegesen haladó hámphorzsolásos roncsolt szélű, 2,8 cm-es lekerített sebzugokkal rendelkező szövetfolytonossági megszakítást.
5. A hajas fejbőr területén a jobb falcsont mellett a nyílvarrattal közel párhuzamosan futó enyhén ívelt 6 cm hosszú, hámphorzsolásos, finoman egyenetlen szélű, hegyes szögű sebzugokkal rendelkező szövetfolytonosság megszakítást, amelynek hátsó vége a középvonaltól 2,5 cm-re, míg elülső a nyílvarrattól 5 cm-re helyezkedik el. Az elülső végtől 2 cm-re felfelé balra haladó 1 cm-es roncsolt egyenetlen szélű szövetfolytonosság megszakítást.
6. A hajas fejbőr területén, a középvonaltól balra, az előző elváltozástól 4 cm-re 5 cm hosszú, a bal hallójárat felé futó egyenetlen roncsolt szélű, többszörösen elágazó szövet folytonosság megszakítást, felső végétől 2 cm-re a nyílvarrat felé haladó 3 cm hosszú elágazást.
7. Az előzőtől 2 cm-re balra, merőleges lefutású, 2 cm-es hámphorzsolást, finoman egyenetlen szélű hegyes szögű sebzugokkal rendelkező szövetfolytonosság megszakítást a bal fali dudor mögött.
8. A hajas fejbőr területén a bal falcsont felett a nyílvarrat középvonalában, 3 cm-re induló és a bal fali dudor felé haladó, 6 cm hosszú szövetfolytonosság megszakítást bevérzett hámphorzsolásos sebszélekkel, hegyes szögű sebzugokkal.
9. A hajas fejbőr területén, jobb oldalon a fül felső szélétől 6 cm-re, az elülső széltől 4 cm-re haladó vonalban 1 cm-es bevérzett, éles szélű, hegyesszögű sebzugokkal rendelkező 3-4 mm mély szövetfolytonosság megszakítást.
10. A jobb fülkagyló felső kétharmada halvány szederjes elszíneződését, a fülkagyló felső szélének hámfosztását.
11. A homlok bőrén jobb oldalon, a középvonalban, a hajas fejbőr határon kezdődő és a jobb szemöldök külső széléig futó 9 cm-es hámphorzsolást, finoman egyenetlen, roncsolt szélű szövetfolytonosság megszakítást, amelyet a felső 5 cm-es lefutás után keresztez egy 7 cm-es szövetfolytonosság megszakítás, utóbbi a jobb belső szemzugtól halad 80 fokos szögben 8 cm hosszán a hajas fejbőrré, a szélei roncsoltak, egyenetlenek, bevérzettek.

12. A homlok bőrén, baloldalon, a középvonaltól 2 cm-re merőleges 2,3 cm hosszú, finoman egyenetlen szélű, hegyesszögű sebzugokkal rendelkező 3-4 mm mély szövetfolytonosság megszakítást.
13. Ez alatt 2 cm-rel az előző középvonalában kezdődő és kifelé balra haladó 2,5 cm-es bevérzett hámphorzsolásos szegélyű, hegyesszögű sebzugokkal rendelkező, az előzővel azonos hossz tengelyű, hegyesszögű sebzugokkal rendelkező szövetfolytonosság megszakítást.
14. A hajas fejbőr baloldalán a bal fülkagyló felső szélétől 6 cm-re az elülső szél vonalától kezdődő és előre futó 2 cm-es bevérzett szélű, 2-3 mm mély szövetfolytonosság megszakítást.
15. Az orrgyök bőrén a középvonalban induló, a bal szemöldök alá terjedő, majd 2 cm után balra a felső szemhéj bőrére 2 cm hosszan haladó, roncsolt egyenetlen szélű szövetfolytonosság megszakítást.
16. Az orrgyök bőrén az orr hossz tengelyével 30 fokos szöget bezáró, szabálytalan alakú, 2 mm mély, 1,5 cm hosszú, bevérzett szélű szövetfolytonosság megszakítást.
17. Az orrcsúcs bőrén, a középvonaltól jobbra 1,5 x 1 cm-es szederjes vörös elszíneződést.
18. Az arca baloldalán a szemrés alatt 1 cm-rel, a külső szemzug vonalától 2 cm-re kezdődő, a bal felső ajakra futó, 8 cm hosszú, szederjes vörös elszíneződést. Ennek kezdetétől 4 cm-ig alsó szélében letetőzött, felső szélében alávájt szabálytalan alakú roncsolt, bevérzett szélű, szövetfolytonosság megszakítást. A hossz tengely folytatásában a felső ajakon 2 cm-es áthatoló szövetfolytonosság megszakítást.
19. Az álltájékon, a középvonaltól 1 cm-re balra az álkapocs ívét követő 2,5 x 1 cm-es szederjes elszíneződést, területében 2 x 0,2 x 0,5 cm-es egyenetlen roncsolt szélű szövetfolytonosság megszakítást.
20. A kifordított ajak középvonalában 4-5 mm mély, 1 cm hosszú, 1 mm széles bevérzett éles szélű szövetfolytonosság megszakítást.
21. A bal válltájék bőrén felülről lefelé 2,5 x 1 cm-es beszáradt felszínes hámphorzsolás, belső végétől 1 cm-re felülről lefelé a mellkasra haladó 5 x 1 cm-es vörhenyes beszáradt felszínes hámphorzsolást.
22. Baloldalon a hónaljredő felett a felkar bőrén 1,5 x 1 cm-es barnás vörhenyesen beszáradt felszínes hámphorzsolást.
23. A bal felkar bőrén, a külső oldalon a középső-felső harmad határán szabálytalan 3 x 1,5 cm átmérőjű, vörhenyesen beszáradt hámphorzsolást.
24. A bal alkar bőrén a csukló ízület síkjától 9-11 cm távolságra az orsócsont fölött szabálytalan 2 x 1 cm-re bevérzett szélű, 4-5 mm mély szövetfolytonosság megszakítást.
25. A bal csuklótájék bőrén, a singcsont toll nyúlványa fölött 1 x 0,5 cm-es beszáradt vörhenyes hámphorzsolást. A bal kéz hát bőrén a III. ujj sugarában 6 x 2 mm-es szederjes vörös hámfosztást.
26. A bal kéz III-IV ujjak között 4,5 cm hosszú, a bőr alatti laza szövetekre ráterjedő éles szélű szövetfolytonosság megszakítást.
27. A bal kéz hát bőrén a II-III. ujj felőli oldalán, az alapperccen 1 x 0,5 cm-es hámfosztását.

28. A mellkas bőrén, baloldalon, köldök magasságától 13-15 cm-re az elülső hónalj vonalban szabálytalan alakú 3 x 2 cm barnás beszáradt hámhorzsolást. Előző alatt 4 cm-rel 3 x 0,5 cm-es hámhorzsolást, ez alatt 3,5 cm-rel 1,5 x 1-2 cm-es szabálytalan hámhorzsolást.
29. Az előző elváltozástól 2,5 cm-rel lejjebb a melltájékon 2,5 x 1cm-es felszínes hámhorzsolást.
30. A has bőrén, a borda ívektől az elülső alsó csípőtövis vonaláig, a köldöktől a középső hónalj vonalig halvány, szederjes vörös elszíneződést, környezetében zöldes elszíneződést.
31. A bal emlő tájék bőrén a felső negyedben szederjes vörös elszíneződést, a bal emlő bimbó udvarától 2 cm-re kifele haladó 9 cm hosszú, úgynevezett udvaros sérülést középtáján 5 x 1 cm-es halvány, ennek szélén bevérzett szegéllyel.
32. A hát bőrén, baloldalon a lapocka tövis alatt, középtájon 1,5 x 1 cm-es szabálytalan vörhenyes beszáradt hámhorzsolást.
33. A hát bőrén, jobb oldalon, a lapocka alatt hosszirányban 12 haránt irányban 14 cm-es széles területen összefolyó 5-15 mm átmérőjű szabálytalan bevérzések szederjes vörös elszíneződést.
34. A hát bőrén jobb oldalon, a hónalj redőtől 21 cm-re a hátsó hónalj vonalban, kettő, egymástól 1 cm-re futó 1,5 és 2 cm-es vörhenyesen beszáradt, 1-2 mm széles hámhorzsolást, környezetükben 3-4 cm-es vörös szederjes elszíneződést.
35. A hát bőrén, jobb oldalon az alsó bordák és a csípőlapát felső széle között a test hossz tengelyében 9, haránt irányban 15 cm-es területen szederjes vörös elszíneződést.
36. A mellkas bőrén, jobb oldalon elől, a III.-IV. bordák felett kifele haladó 6-3 cm-es beszáradt felszínes hámhorzsolást.
37. A jobb emlő bőrén a felső negyedekben, 10 cm hosszú, 4-5 mm-es bevérzett szegéllyel rendelkező, középtáján 6 x 1 cm-es világos területet mutató un. udvaros sérülést.
38. A jobb emlő bőrén, az első negyedekben a bimbó udvar alatt 2 cm-es szabálytalan, merőleges hossz tengelyű, szederjes elszíneződést, alsó szélében 1 cm-es hámhorzsolás középtáján 3-5 mm-es vérzéses szegéllyel körülvett 2,5 x 0,5 cm-es úgynevezett udvaros sérülést.
39. A has bőrén elől, a középvonalban, a bordák alsó széle magasságában kifele haladó 4 x 1 cm-es területen 2 x 1 és 1 x 1 cm-es hámhorzsolást.
40. A hát bőrén jobb oldalon a lapocka középvonalában a középső alsó bordák területén, illetőleg a csípőlapát fölött a zsírszövet teljes vastagságában vérbeszűrődések.
41. Az alsó bordák és a csípőcsont közötti területen zöldes 6 cm hosszú 1 cm széles 3-4 mm-es úgynevezett udvaros sérülést.
42. A bal comb bőrén 3 x 2,5 cm-es szederjes vörös elszíneződést. A belső oldalon 4 x 3 cm-es elszíneződést. Az elülső felén 12 x 10 cm-es szederjes vörös elszíneződést, azon belül 3 un. udvaros jellegű elváltozást.
43. A bal térd tájék bőre elől szederjes vörösen elszíneződött, a térdcsont középtája felett 1,1 x 0,8 cm-re beszáradt hámhorzsolást. Alatta lábszár

bőrén 3,5 x 2 cm-es felszínes hámphorzsolást. Ettől befelé 3 cm-rel 2 x 0,5 cm-es hámphorzsolást, alatta 1,5 x 0,8 cm-es beszáradt hámphorzsolást.

44. A bal lábszár bőre a középső alsó harmadban az elülső oldalon szederjes vörösen elszíneződést, az elválkozás 17 x 15 cm-es területű, sípcsonti él felett 15 X 6 mm-es, 2 mm mély bevérzett hámphorzsolásos szegélyű, illetve belső oldalától 6 mm-re 15 x 1 x 2 mm-es éles szélű, bevérzett szegélyű szövetfolytonosság megszakítást.
45. A jobb felkar bőrén, a külső oldalon, a könyök ízület bűtyke vonalában 2,5 x 0,2 cm-es éle szélű, 2 cm-re a lágyrészekbe haladó szövetfolytonosság megszakítást.
46. A jobb felkar bőrén, a könyök ízület síkjában 5 x 1 mm-es éles szélű, hegyesszögű sebzugokkal rendelkező 5-6 mm mély szövetfolytonosság megszakítást.
47. A jobb alkar bőrén, a hüvelykujj oldalán a csuklóizület síkjától 7,5-9 cm közötti távolságon 1,5 x 0,5 cm-es éles szélű szövetfolytonosság megszakítást.
48. Az előző elválkozás alsó széle magasságában az alkarfeszítő oldalán 1 x 0,5 cm-es szederjes vörös elszíneződést.
49. A jobb alkar bőrén, a könyöktájon, a singcsont vetületében a hossz tengelyre merőleges 2,5 x 1 cm-es beszáradt felszínes hámphorzsolást.
50. A jobb kéz II. ujjának bőrén, a kézhati oldalon, az ízület síkja alatt 1 cm-re szabálytalan alakú 1 cm hosszú szövetfolytonosság megszakítást.
51. A jobb comb bőrén, az elülső oldal felső harmadban, a talpsíkjától 70 cm-es közép távolságban kifelé haladó 4 x 2 x 1 cm-es felszínes hámphorzsolást.
52. A jobb comb bőrén elől és a külső oldalon, a talpsíktól 52-68 cm-re a bőr elszíneződését.
53. A jobb térdtájék fölött a comb és a térd belő oldalán 7 x 5 cm-es szederjes vörös elszíneződés.
54. A jobb lábszár bőrén elől és kívül a térdcsont alsó szélétől lefele terjedő szederjes elszíneződést.
55. A jobb lábszár bőrén az elülső oldalon a sípcsont fölött a talpsíktól 25-27 cm távolságra, fűzfa levél alakú éles szélű, hegyes színű sebzugokkal rendelkező 2-3 mm mély, bevérzett szegélyű szövetfolytonosság megszakítást. Ebben a magasságban a külső oldalon 1,5 x 1 cm-es szabálytalan alakú felszínes hámphorzsolást.

2. sértett a bántalmazással összefüggésben a következő sérüléseket szenvedte el:

1. Az arc baloldalán a járomcsont táján tenyérnyi bőrelszíneződést
2. A felsőajak belfelszínén 4 x 3 cm-es területen szederjesen elszíneződött apró nyálkahártya folytonossági megszakítást.
3. Az állcsúcs baloldalán néhány lencsényi hámphorzsolást.
4. A nyak baloldalán balról jobbra lefelé haladó 5 cm hosszú hámkarcolást.
5. Az állcsúcs jobb oldalán 2 x 1 cm-es, mellette az állkapocs teste középső harmada vetületében három darab, egyenként 8-9 mm-es hámphorzsolást.

6. A jobb külső szemzug mellett ujjbegynyi hámhorzsolást. 2 cm-re jobbra hámhorzsolást. A jobb oldali járomtájon női tenyéryn timer szederjes bőr elszíneződést.
7. A baloldali singcsont stílus nyúlványa vetületében 1,5 x 0,5 cm-es hámhorzsolást.
8. A bal kéz I. ujj kézháti felszínén 2 x 1 cm-es barnás pörkös sebet.
9. A bal kézháton a II. kéz-középcsont fejecse vetületében 1 x 0,5 cm-es lebenyes felhám sérülést.
10. A jobb vállcsúcson 3,5 cm átmérőjű halvány szederjes bőr elszíneződést.
11. A jobb könyök csúcson 1,5 cm átmérőjű hámhorzsolást.
12. A jobb alkar középső harmadában 1 cm-es és további 1 x 0,5 cm-es hámhorzsolást.
13. Az alhas baloldalán a csípő lapát éle felett 2,5 x 2 cm-es hámhorzsolást.
14. A mellkas baloldalán a középső hónalj vonalban az alsó bordák magasságában 10 x 8 mm-es barnás vörös hámhorzsolást.
15. A jobb oldali csípőtővis vetületében ujjbegynyi szederjes bőr elszíneződést, hasonló elszíneződést a jobb oldali csípőlapát feletti területen is.
16. A jobb térdkalács vetületében ujjbegynyi pörkkel fedett hámhorzsolást.
17. A jobb comb alsó harmadában 1 cm hosszú ferde lefutású vonalas hámkarcolást. Alatta 2 cm-es párhuzamos lefutású, 2 cm hosszú, felszínes hámkarcolást.
18. A jobb comb külső felszíne felső középső harmadában 12 cm hosszú, felső harmadában 2 cm széles, a comb hossz tengelyével közel párhuzamos hossz tengelyű pörkkel fedett sebet. Tőle, egy keskeny 7-8 mm-es sávval elválasztva egy átlag 0,5 cm széles élénk vörös hámhorzsolást, mintegy 10 cm hosszan.
19. Az előző sérülés felső harmadát ferdén keresztezve egy balról fentről, jobbra lefele irányuló 5 cm hosszú, 2 cm széles bőrelszíneződést. Az előző sérülés baloldali szélétől ezen utóbbi sérülés hossz tengelyének folytatásában 1 cm hosszú, 1,5 x 2 cm széles barnás fekete pörkös sebet.
20. Az előző sérülés felső széle felett 2 cm-es háromszög alakú pörkkel fedett sebet.
21. A bal comb külső felszíne felső harmadában 2 darab egyenként 6 cm hosszú, 2 cm széles ferde lefutású sárgás barna hámhorzsolást.
22. A baloldali sérülés mellett 5 cm-rel egy vele közel párhuzamos lefutású 5 x 2 cm-es sebet, amelynek középső részén 3 cm hosszú néhány mm széles felhám keletkezett.
23. A baloldali farpofán 3 x 2 cm-es hámhorzsolás.
24. Bal comb oldalsó felszínén, valamint a baloldali fartájék élénk szederjesen elszíneződést.
25. A baloldali lábszár részben hátsó, részben oldalsó felszínén 3 x 2 cm-es hámhorzsolást.

26. Az előző sérülése alatt 5 cm-rel a lábszáron fentről jobbra lefutó 5 cm hosszú 2 cm széles bőrelszíneződést.

1. sértett élőben **összesen 69** egy cselekménysor részét képező bántalmazást szenvedett el, amelyek közül a hát és az alsó bordák tájéka nagy erejű, a fejet ért közepes-nagy erejű, a továbbiak közepes erejű erőbehatástól keletkeztek. A koponyaűri vérzés és a nagy erejű rúgás okozta májrepedés önmagában életveszélyes volt. A 26, 45 -50 alatti sérülések védekező jellegűek voltak. 2. sértett **összesen 29** élőben elszenvedett sérülést szenvedett, utolsóként a kézzel kis erővel való leszorítással okozott pajzsporctörést, amely az agybénuláshoz vezetett. Az arckoponyát közepes, nagy erővel bántalmazták, a rúgásokat és a taposást közepes erővel hajtották végre. Sérülései közül a 7, 8, 9, 15. számút a földre rántásakor szenvedte el.

Az elsőfokú ítélet hiányosan és pongyolán sorolta fel a sértettek sérülését, csak esetenként utalt az erőbehatás nagyságára, ezért a boncjegyzőkönyv adatai és a szakértő tárgyalási vallomása alapján pontosításuk és felsorolásuk vált szükségessé.

IV./

Az elsőfokú ítélet 8. oldalának 2. bekezdését akként pontosítja, **hogy 1. sértett 1 órán belül elvesztette életét.**

A 2011. április 20-i jegyzőkönyvben szereplő szakértői nyilatkozatból aggálytalanul rögzíthető az ítéletben meghatározottnál rövidebb időtartam, mivel 1. sértett a bántalmazás során vért nyelt, amely a halál beállta miatt leállt perisztaltika következményeként nem jutott el a patkóbélig.

Az ítélet tényállása a fenti kiegészítések mellett már megalapozott, ezért a másodfokú eljárásban irányadó volt és a felülbírálat alapját képezte.

Az elsőfokú bíróság az irányadó tényállásból okszerűen vont következtetést a vádlottak bűnösségére és törvényes a bűncselekmények jogi minősítése is. A másodfokú bíróság nem osztotta a védelem halált okozó testi sértés megállapítása végett előadott érveit.

A vádlottak támadása kizárólag élet elleni támadásként értékelhető. Nagy erejű, elsőprő, elhúzódo durva és brutális, mindkét sértett teljes testfelszínét érintő és nagyszámú, súlyos sérülést okozó volt. Maguk a vádlottak is beszámoltak arról, hogy 2. sértett egy idő után nem mozdult, nem tiltakozott, csak „horkolt”, amely a szakértő szerint már a halálhoz vezető folyamat része volt, és lényegében hörgést jelentett. A vádlottak időnként a magukhoz vett telefonnal és öngyújtóval is világítottak, és - a vallomásuk szerint - kintről is szűrődött némi fény, így maguk

számoltak be a sértett nő vérben úszó fejéről. A II. r. vádlott elismerte, hogy sokszor és teljes erőből beletaposott a nőbe, és az I. r. vádlott is taposta a nő arcát és felső testét akkor, amikor már a férfi „folyamatosan horkolt”. A II. r. vádlott közéről is megnézte a sértetteket, mert vallomása szerint láncuk és gyűrűjük biztos nem volt, mert „direkt megnézte(m)”. A helyszíni szemle során elmondta, hogy megfájdult a lába a véletlenül őt ért ütestől, tehát a sodrófával leadható ütés erejét maga is megtapasztalta. Elmondta azt is, hogy bár be volt rúgva tisztában volt azzal, hogy mit csinált, amikor - általa elismerten - legalább 10 alkalommal ököllel, 10 esetben a sodrófával ütötte és teljes erejéből taposta 1. sértettet. Az I. r. vádlott pedig arról számolt be, hogy miután lerángatták a sértetteket a földre „próbált(am) testre célozni”, és beszámol egy olyan pillanatról is, amikor a sértettek már nem álltak ellen, nem mozogtak, de még vettek levegőt.

Ilyen körülmények mellett fel sem merülhet, hogy tudatuk ne fogta volna át a sértettek halálát. A tárgyi oldal vizsgálata során az erő kifejtés mértéke, a bántalmazás folyamatossága, elhúzódó jellege, a sérülések feltűnően nagy száma, az egymást kiegészítő, irányított, váltott eszközös forma, a támadással érintett testrészek mind ezt igazolják. A cselekménynek objektív ok vetett véget, a bántalmazáskor használt eszközök eltűntek és bár a vádlottak előadás szerint a sértettek még éltek, de a halálhoz vezető folyamat már visszafordíthatatlan volt.

A másodfokú bíróság osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját a szándék eshetőleges jellegét illetően. Nem kizárt, hogy a sértettek feltalálási helye iránti tudakozódás során még nem ölési szándék vezette a vádlottakat, de a helyszínen a felderített objektív körülményekből következően az kialakult, átlátták cselekményük várható következményét, és ebbe beletörődtek.

Helyes az élet elleni bűncselekmény különös kegyetlenséggel elkövetett emberöléskénti minősítése is. A különös kegyetlenség fogalma alá az átlagosát lényegesen meghaladó, rendkívüli embertelenséggel, brutalitással, gátlástalanul, az emberi méltóság mély megalázásával vagy az elkövető emberi mivoltából kivetkőzve véghezvitt ölési cselekmények vonhatók. Önmagában igazolja a minősítést 1. sértett halálának oka, az embertelen, megalázó bántalmazás következményeként elszenvedett sokkos halál. A sérülések nagy része pusztán kézzel, agyonveréssel, rúgással vagy taposással valósult meg, amelynek során az elkövető tudatának az elkövetés idején át kellett fognia a végrehajtás különös kegyetlenségét.

A bűncselekmény több emberen elkövetett emberöléskénti megállapítása is törvényes, mivel az elkövetők egy időben hajtották végre a két ember megölését, és a felelősségre vonás egy eljárásban történt. A bűncselekmény befejezett, mivel mindkét sértett halála bekövetkezett.

A rablás jogi minősítése helytálló, de a jogszabályi felhívásból a Btk. 321. § (1) bekezdésére való utalást mellőzni kellett, mivel az önálló fordulat, és I. r. vádlott nem azt valósította meg. A vádlott az ellopott dolog megtartása végett alkalmazta az

erőszakot, ezért magatartása kizárólag a (2) bekezdés szerint minősül. Ezért pontosítani kellett a rendelkező rész jogszabályi felhívását.

A II. r. vádlottal szemben a korábbi próbára bocsátással kapcsolatos minősítést pontosítani kellett, mivel a bűnösség kérdése az adott bűncselekményben ítélt dolog. A vádlottnak e bűncselekményben való bűnösségét a Nagykőrösi Városi Bíróság már a próbára bocsátás során megállapította, ezért ismételt bűnösnek kimondása helytelen. A próba megszüntetése esetén csak a büntetést kell kiszabni, mivel azt próbaidőre elhalasztotta az azt elrendelő bíróság.

A büntetés kiszabása során irányadó körülményeket az elsőfokú bíróság feltárta és felsorolta, azonban azt pontosítani kellett.

A vádlottak terhére felrótt gátlástalan, elvetemült, kitartó és fájdalmat okozó elkövetés nem súlyosít, mivel ez az élet elleni bűncselekmény minősítő körülménye, ismételt figyelembe vétele kétszeres értékelést jelentene.

A II. r. vádlott esetében a büntetlen előélet valóban nem enyhítő körülmény, de eltérő okból. A büntetlen előélet a fiatal felnőttkorú vádlott esetében azonos kategória, egymás mellett nem állhatnak, azonban a vádlottak esetében a fiatal felnőtt koruk objektív enyhítő körülményként értékelhető.

Egyebekben az elsőfokú bíróság helyesen felsorolta a bűnösségi körülményeket.

Az I. r. vádlott által megvalósított bűncselekményekből látható, hogy konfliktusait durva, erőszakos, agresszív formában oldja meg. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy vele szemben a kétszeresen is minősített befejezett élet elleni bűncselekményért csak határozatlan ideig tartó szabadságvesztés kiszabása valósítja meg a büntetési célokat. Ellenben tévedett a feltételes szabadságra bocsátás időpontja kapcsán, mivel a Btk. 47/A § (2) bekezdése alapján az 30 év. Mivel a Be. 355. §-ra figyelemmel e módosítás súlyosítási tilalomba ütközik, és ügyészi terhes perorvoslat hiányában nem korrigálható.

Ezért felhívja az ítélőtábla az elsőfokú bíróságot a feltételes szabadságra bocsátás határidejét a Be. 557. § (2) bekezdésében szabályozott különleges eljárás keretében a törvény szerinti tartamban állapítsa meg.

Törvényesen döntött az elsőfokú bíróság, amikor a II. r. vádlottat életkorából következően határozott tartamú szabadságvesztéssel sújtotta. A halmazati szabályok megfelelő alkalmazásával kiszabott maximális büntetés tartama helytálló, ezért azt a másodfokú bíróság nem érintette.

Pontosítani kellett az előzetes fogvatartás beszámítására vonatkozó rendelkezést, mivel II. r. vádlottal szemben tévesen került rögzítésre a beszámítás záró időpontja.

A bűnjelekkel kapcsolatos járulékos rendelkezést meg kellett változtatni. A másodfokú bíróság egyetértett az ügyésszel abban, hogy a lefoglalt kések nem voltak az elkövetés eszközei, ezért elkobzásuk helyett azt a lefoglalást szenvedőnek kell kiadni. Továbbmenően a rablás során eltulajdonított értéket a sértettnek kell visszaadni, ezért ezt is pontosította az ítélet tábla. A helyszínen lefoglalt lábnyom, vérnyom és a CD lemez további tárolására - különösen az iratok között - nincs szükség, ezért azokat meg kell semmisíteni.

A II. r. vádlott által az elsőfokú ítélet kihirdetésétől a mai napig előzetes fogvatartásban töltött időt a Btk. 99. §-a alapján továbbmenően beszámította a másodfokú bíróság, és a vádlottat a Be. 381. § (1) bekezdése szerint a másodfokú eljárásban felmerült bűnügyi költség viselésére is kötelezte.

Az ítélet ellen a további fellebbezés lehetőségét a Be. 386. § kizárja.

Budapest, 2012. év október hó 16. napján

. Rédei Géza s.k.. Mató Ágnes s.k.. Vincze Piroska s.k.

a tanács elnöke

előadó bíró

bíró

A Pest Megyei Bíróság 24.B.138/2010/88. számú ítélete a Fővárosi Ítélet tábla 1.Bf.129/2012/13. számú határozata folytán I. r. és II. r. vádlottal szemben jogerős és végrehajtható.

Budapest. 2012. év október hó 16. napján

Dr. Rédei Géza s.k.

a tanács elnöke

A kiadmány hitelül: